

**МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА, ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА
СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ В ПОСТКОНФЛІКТНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Актуальність дослідження. Якісні зміни і тенденції сучасного розвитку світового господарства свідчать про те, що зміни, які відбуваються в міжнародній економіці, і відповідно, у вітчизняній потребують необхідності приділення значно більшої уваги та посилення значення розвитку малого та середнього бізнесу, як рушійної сили національної економіки, особливо під час збройного конфлікту на Сході України та у пост конфліктній економіці.

Саме тому аналіз і дослідження питань, пов'язаних з розвитком і функціонуванням малого та середнього бізнесу, як фактору залучення широких мас населення України до підприємницької діяльності та само зайнятості, формування знань про сутність та принципи функціонування такого бізнесу є актуальними саме на сьогоднішній час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури, що присвячена дослідженню питань створення та ефективного функціонування підприємств малого та середнього бізнесу, особливо за підтримки міжнародних організацій та донорів, показав, що дотепер таким питанням як у теоретичному, так і в практичному аспектах приділяється недостатньо уваги.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Особливого значення для ефективного функціонування та перспективного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу набуває його фінансове, економічне забезпечення, та отримання відповідних знань та навичок ведення бізнесу шляхом використання різних джерел та застосування для цього найбільш прогресивних методів і принципів організації, фінансування та управління знаннями. Саме допомога міжнародних організацій та донорів у проведенні навчання для населення, яке виявляє наміри започаткувати малий та середній бізнес, отримання необхідного фінансування на початок та розвиток такого бізнесу на сьогодні досліджено в недостатньому ступені.

Постановка завдання. Вхідження України до світового економічного простору як рівноправного партнера та приєднання до європейських інтеграційних процесів ставить завдання щодо дослідження та використання світового досвіду підтримки та забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу на державному та регіональному рівнях

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у науковому обґрунтуванні забезпечення діяльності підприємств малого та середнього бізнесу і розробці методичної бази його ефективної практичної реалізації.

Основна частина дослідження.

Загальними принципами постконфліктного врегулювання в Україні є: – справедливість, добросовісність і розумність; – рівність всіх громадян і відсутність дискримінації; – прозорість, відкритість і транспарентність; – інклюзивність; – системність і всеосяжність; – верховенство права; – повага до прав і свобод людини і громадянина; – дотримання норм і принципів міжнародного права, розвиток добробуту громадян та підвищення їхньої економічної активності [1].

За даними офіційної статистики, з березня 2014 року близько 2 700 000 людей залишили своє постійне місце проживання та виїхали до інших населених пунктів у межах України та до сусідніх країн. Станом на 21 листопада 2016 року, в Україні було офіційно зареєстровано 1 664 726 внутрішньо переміщених осіб (ВПО), більшість з яких проживає у містах. Від 800 000 до 1 млн ВПО постійно проживають на території України.

Вікова структура внутрішньо переміщених осіб за віком за даними Міністерства соціальної політики виглядає наступним чином:

- молодь до 35 років – 34;
- особи 35-44 роки – практично 30%
- особи від 45 років – 27%, з них пенсіонери (6,2%)
- діти 9%
- особи з інвалідністю — 3,2%.

Вікова структура ВПО може бути охарактеризована, як прогресивна і з високим ступенем інтелектуального капіталу. Молодь має вищу освіту, володіє сучасними методами роботи та комунікацій, здатна вдаватися до нових видів діяльності. Особи з вищою освітою складають майже 70% внутрішньо переміщених осіб, що дає змогу підвищити конкурентоспроможність регіонів, які приймають ВПО за умов повної та якісної інтеграції у місцеві громади [2].

Треба зазначити, що велика кількість ВПО вирішила не реєструватися, тому статистика може бути ще більшою. За регіонами кількість внутрішньо переміщених осіб на сьогоднішній час склалася у вигляді:

- Луганська область – 251 231 осіб;
- Донецька область – 676 533 осіб;
- Харківська область – 212 557 осіб;
- Дніпровська область – 6 76 457 осіб;
- Запорізька область – 118 878 осіб;
- Полтавська область – 30447 осіб;
- м. Київ – 143261 особа;
- Київська область – 50499 осіб;
- Одеська область – майже 33000 осіб;
- Черкаська область – 13641 особа;
- Херсонська область – 13182 особи. [3]

Ці області є найбільшими осередками внутрішньої міграції населенні в Україні, яка виникла, як наслідок збройного конфлікту та здійснювалася з вимушених причин, а не добровільно. Інші області України прийняли від 10000 до 2500 тис. внутрішньо переміщених осіб.

Внутрішня міграція з вимушених причин спричиняє багато негативних наслідків, а саме: зростає відсоток безробіття в областях, які приймають найбільшу ВПО, погіршується криміногенна обстановка, зростає попит а, як наслідок, ціна на орендоване житло. Але, відомо, що міграція завжди має дві сторони. Треба розглядати внутрішньо переміщених осіб, як потенційних засновників малого та середнього бізнесу, багато вже функціонуючих підприємств малого та середнього бізнесу було переміщено разом з засновниками та трудовими колективами на нові місця перебування. Таке переміщення дає змогу покращити ринкову кон'юнктуру, надати робочі місця не тільки внутрішньо переміщеним особам, але й жителям місцевим громад [4].

Особливого значення в таких умовах набуває підтримка та допомога міжнародних організацій та інших донорів, які надають правову, інформаційну, освітню та фінансову допомогу внутрішньо переміщеним особам та членам їхніх родин.

Така допомога може бути у вигляді курсів з набуття і розвитку навичок підприємницької діяльності, які у було реалізовано, як навчальну програму ПРООН у областях України, які приймали найбільшу кількість ВПО та фінансувалася Урядом Японії. Також суттєву підтримку переміщені особи отримали від міжнародного фонду «Відродження», який не тільки надав фінансові кошти ВПО, але й разом з місцевими громадськими ініціативами сприяв отриманню нових знань, супроводжував процес написання бізнес-планів з відкриття та розвитку малого та середнього бізнесу, що значно підвищило можливість його ефективного розвитку та скоротило ймовірність банкрутства у перші півроку діяльності.

За сприянням «Відродження» було створено бізнес-інкубатор для внутрішньо переміщених осіб та демобілізованих воїнів АТО, у якому було проведено заняття з бізнес-навчання та відкриття власної справи. Відбулися заходи з інтеграції місцевих підприємців малого та середнього бізнесу з учасниками бізнес-інкубатору, що сприяло реінтеграції переміщених осіб у місцеві громади та зменшенню впливу посттравматичного стресу у ВПО та ветеранів АТО.

Також, заходи зі сприяння започаткуванню власного бізнесу малого та середнього рівня, отримання нових знань та реінтеграції ВПО та учасників АТО проводить Благодійний фонд «Карітас», що є членом світової католицької доброчиної організації, що проводить різнобічну політику допомоги бідним, нужденним та інше. Наразі Благодійний Фонд "Карітас Одеса" розпочав проект "Тривалий економічний підйом для миру" (ТЕПМ).

Проект «ТЕПМ» сприяє працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та місцевого населення шляхом співпраці з роботодавцями, реалізації програм бізнес-інкубації для бажаючих розпочати свою підприємницьку діяльність та програм прискорення для розвитку бізнесу існуючих підприємців. Послуги, які надає команда проекту «ТЕПМ»: індивідуальні консультації та працевлаштування безробітних; допомога у підборі освітніх курсів, семінарів, тренінгів за фахом шукача роботи; проведення 7-ми бізнес-інкубаторів та 7-ми програм прискорення для збільшення підприємницьких можливостей та навичок у потенційних та існуючих підприємців у цільових містах; надання індивідуальних фінансових грантів у розмірі до 30000 гривень на відкриття бізнесу та до 80000 гривень на розвиток існуючої підприємницької діяльності [5].

Міжнародна організація з міграції теж активно сприяє розвитку вже існуючого малого та середнього бізнесу та створенню нових робочих місць, само зайнятості. Надаючи освітні послуги з розвитку підприємницьких навичок та мікрогранти.

В Україні працює проект «Україна - Норвегія», який спрямовано на перепідготовку і соціальну адаптацію військовослужбовців та членів їх сімей. Одним з завдань проекту є «Сприяння у створенні власного (сімейного) бізнесу в умовах високого рівня безробіття в Україні, реалізації організаторських здібностей військовослужбовців та формуванні класу законослухняних платників податків», що також значно сприяє розвитку саме малого та середнього бізнесу за світовими стандартами [6].

Основними напрямками розвитку вже існуючого та знов створеного малого та середнього бізнесу після проходження курсів з розвитку підприємницьких навичок та

отримання грантів є: надання медичних (стоматологічні та гінекологічні кабінети) та освітніх послуг (центри дошкільного розвитку), громадське харчування (кав'ярні, виробництво та продаж морозива, випікання хліба та кондитерських виробів), послуги туризму, швацька діяльність, ремонт побутових приладів, виробництво пелетів, наповнювачів для тварин, розведення свійських тварин, вирощування печериць, виготовлення іграшок, які розвивають, виготовлення косметичних виробів та хенд-мейду, відкриття спортивних секцій та крсів, послуги клінінгу, надання юридичних послуг [7] .

Висновки та рекомендації. Використання дороги та фінансування міжнародних організацій, благодійних фондів та інших донорів дає змогу значно прискорити процес інтеграції ВПО у місцеві громади, отримати якісні знання світового рівня з розвитку підприємницької діяльності та започаткувати малий та/або середній бізнес саме за рахунок отриманих грантів, що буде сприяти розвитку конкуренції, підвищенню економічної активності населення та розвитку усієї пост конфліктної економіки в Україні.

Список використаних джерел:

1. <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/POST-CONFLICT-block-ukr.pdf>

2. Антонюк В. Внутрішньо переміщені особи на сучасному ринку праці: проблеми та перспективи їх зайнятості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipk-dszu.kiev.ua/laboratory/statti/st_Antonjk.pdf.

3. http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/IDP_REPORT_PLEDDG_edited_09.06.2016.pdf

4. Внутрішня міграція та тимчасові переміщення в Україні в умовах політичних та соціально-економічних загроз. Відділ соціальної безпеки (О.А. Малиновська). – № 17, Серія «Соціальна політика». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/vnutrishnya_migratsia-45aa1.pdf

5. www.caritas.odessa.ua/pro-karitas/karitas-u-sviti.html

6. http://www.mil.gov.ua/content/other/book1_Norway_Total.pdf

7. http://www.un.org.ua/images/documents/3766/RPA_V2_Ukr_.pdf